

Inserati se sprejemajo in velja triletna vrsta

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskavanju so cene primerne zmanjšane.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medija-tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemani velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na uoem pošiljan velja 40 kr. več na leto.

Vredništvo je Florijanske ulice št. 44

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Nekaj o Madjarih.

Ker smo od Ogerske kraljevine toliko ločeni, da ta le malo upliva na naše politične razmere, prigodi se tudi redko, da bi mi o razmerah ogerskih spregovorili. Sedanji dualizem bil je videti utrjen, toraj ni bilo pogovora o odnošajih, katere spremeniti ni v naši moči. Zdaj na enkrat se pa kaže, da tudi sedanje razmere med Ogersko in ostalo Avstrijo nemale prave stanovitnosti. Znano je bilo sicer tudi prej, da skrajna levica ogerskega državnega zbora zahteva „personalno zvezo“, tako da bi se Ogerska popolnem ločila od ostale Avstrije, imela svoje vojake, svoje finance, svoj zastop na zunaj, ter da bi le našega cesarja priznala kot svojega kralja, sicer pa z nami v nobeni zvezi ne bila. Mislilo pa se je sploh, da to nima nobene veljave, kar zahteva mala stranka madjarskih Kosutovcev. Zdaj se pa kaže druga pika na avstro-ogerski pogodbi, katera vtegne velike nasledke imeti, ker so v tej misli edine več ali menj vse stranke madjarske, in to je skupna armada, katero hočejo odpraviti. Čedalje očitneje se kaže, in o prihiki Göcl-Lendl-nove afere se je to najbolj videlo, — da vsak Madjar želi, naj bi Madjari imeli svojo Ogersko armado. To je stvar, ki jo Madjari že davno želé in z vso madjarsko energijo dosegavajo; zdi se nam pri sedajnih razmršenih odnošajih in tolikernih narodnostnih bojih, da je ni stvari, katere Madjari ne bi mogli doseči, zato se nam tudi njih želja po posebni ogerski armadi prav nič nemogoča ne vidi. Kakor bodo zdaj prav gotovo dosegli, da se bo postavil Madjar na stol zunajnega ministerstva, tako jim bo vstreženo

prej ali slej tudi v zahtevi posebne armade. Madjari ne ljubijo skupne armade, ker so častniki skupne armade še edini faktor v Avstriji, ki se Madjarom še ne klanja, ter voljo cesarja više stavi, nego Madjare, njih državo, njih ustavo in njih jezik. Častniki skupne armade občujejo nemški in se malo zmenijo za ogerski ponos. To Madjare v oči bôle. Poleg tega vidijo v skupni armadi še vedno nekega skritega sovražnika, kateri bi utegnil nekega dne porušiti ogersko državo in samostojnost. To bo najbrž prvi in poglavitni povod madjarskega sovraštva do skupne armade. Vpitje madjarskih levičarjev je iz madjarskega stališča čisto lahko umljivo, in ne čudimo se, da je našlo odmev pri vseh Madjarih ter vedno bolj narasča.

Če pa Madjari lastno armado dosežejo, kaj potem? Jasno je, da to ne bi bilo nič drugega, ko „osebna zveza“, kakor jo zahtevajo Kosutovci. Če Ogerska prav s kakimi nitmi še obvisi pri Avstriji, vendar se ne more dalje govoriti o Avstriji kot velesili, ako Avstrija nima na razpolaganje tudi vojakov ogerskih in hrvaških. Za Avstrijo bilo bi to slabo, razcepila bi se popolnem na dva kosa in nehala biti velesila, velika, pomenljiva država. Za nas cisalajtanske Slovence pa bi bilo to morda boljše, kajti nehala bi se večno vtikanje Madjarov v naše zadeve. Kadar nemškoliberalci nas pritiskajo, sklicujejo se vedno na Madjare, ker ti ravno tako delajo s svojimi Slovani, in v sili tudi vedno pomoč najdejo pri Madjarih, kakor se je še le nedavno pokazalo pri novih petakih in desetkih, ko je naš minister Dunajevski govoril za to, da bi

se ozir jemal na slovanske jezike, ogerski finančni minister pa je svojo trdil in preril, da so bankovci pisani samo v nemščem in madjarskem jeziku. Še huje so uplivali Madjari na našo polovico države, ko so pomagali vreči Hohenwarta.

To vtikovanje se vedno še ponavlja. Naj se v Pragi le oglasi kak slovansk glas, naj se le kaj črhne o Slovakah in drugih ogerskih Slovanih, precej so po konci madjarski listi, kakor „Pester Lloyd“ in drugi, ter se pridružijo nemškoliberalcem po latinskem pregovoru „similis simili gaudet“, ali pa po slovenskem „gliha vkup štirha.“ Tega vtikavanja v naše zadeve bilo bi potem za zmirom konec. Gledé na nas Slovence same bi toraj „personalna zveza“ z Ogersko ne bila nobena nesreča; gledé skupne Avstrije pa se zopet ne more priporočati. Stvar je res zanimiva; videli bomo, kako se hoče razviti. Pa naj pride, kakor koli hoče, mi upamo, da za Slovence mora priti le boljše, nikdar več slabše.

Laška prijaznost do Avstrijo.

O tem nam že sploh znano predmetu ima goriška „Soča“ v števil. 42 tako znamenit dopis od nekega na Laškem bivajočega narodnjaka, da ga o kratkem skoraj ne moremo posneti, molčati o njem pa tudi ne, tedaj je naj boljše, da ga našim bralcem celega podamo. Glas se tako-le:

„Italijanom so se gorke njih želje vsled ugodnega položaja prejšnjih desetletij že davno izpolnile: Italija je zedinjena, in človek bi mislil, da se od časa združenja trudijo edino

Flavija.

Prizori krščanskega življenja iz četrtega stoletja.

A. Hurel. Pred. Vilinski.

..... Probrosis
Altior Italia ruinis.

(Dalje.)

XVI.

Amabiles et decori in vita sua

Pretekstat pride pred sodnijo ne vedoč, zakaj da gre. Gleda okoli sebe in vidi samo zunanja znamenja pravice. Iskal je sodnikov, a na sodnijskih stolah našel je le poglavarjeve kimavce. Ozira se po tožencu, pa vidi samega sebe.

Radovedneži, postopači in najemniki bili so že mnogoštevilno prideli na oni prostor sodišča, ki je bil občinstvu odmenjen. Vsaka priložnost je bila takim ljudem zaželjena, da naspasejo zvedavo radogledost. Govorica, ki je to stvar obdelovala na vse načine, storila je je tako imenitno, kakor igre v tekalšču.

Kako grozno ostrmi Pretekstat, ki je menil, da je morda tožen zaradi razžalitve poglavarja, čuvši da je tožen prešestva. Delali so se,

kakor da imajo njegovo čudovitev, ki se mu je brala na obrazu kot znamenje prekanjenosti. Ko zahtevajo od njega, naj spozna svojo hudodelstvo, je molčal, ker je brez dvojja menil, da je poniževalno, odbijati tako zatožbo, ali pa ker je bil prepričan, da vsi dokazi nič ne izdajo.

Ali ah! tisti trenotek dvigne se prav krepak, neovrgljiv, živ dokaz, deležnica. Kako bi neki zamogla sami sebi sramoto nakopavati in dotično kazen na-se navaliti, če bi bila nedolžna?

Pretekstat je kakor omamljen stal, ko jo je bil zagledal. Ona pa zdrži njegov čisti pogled z nesramnostjo brez primere. Vrh tega privleče se še mož te ženske, ki se licemersko jezi in solzi hudodelstvo pričajoč.

Poslušalci se zgroze, sodniki se zavzamejo. Pretekstat vse zanikava mirno in dostojno. Prec ga ukažejo na teznico razpeti. Uklenjenega na rokah in nogah denejo ga na teznico. Le oči mu ostanejo proste. Objokane obrača proti nebu, med tem ko usta zatrjujejo pred Bogom, da je nedolžen.

— „Tebi, o gospod, ni nič prikritega. Ti veš, da zanikam hudodejstvo, kterega me to-

žjo, ne, da življenja ne bi zgubil, ampak zato, da ne grešim. Ni mi na tem, da si ga rešim, vendar ga nečem zapustiti kot prešestnik. Naj mi meč prelije kri, časti pa mi nima vzeti.“

Med tem so ga dalje mučili, toda muka mu ni drugih besed izvabila, ko teh:

— „Tepite, trgajte, žgite, jez nisem kriv, dan resnice pride; imam sodnika v nebesih.“

Utrujenemu trapilcu je moč pohajala. Prevzame ga skrivna groza, stud in pri občinstvu videti je bilo sočutje. Sodnik množico hrabri dejaje:

„Kaj pa je čudnega na tem, če raje trpi in zločinstvo taji, kakor pa hudobijo obstavši življenje zgubi? Tukaj sta dva udeleženca. Kteri laže? Naravno je, da laže ta, ki je kriv, nobeden pa ne more misliti, da se sam obtoži ta, ki ni kriv. Ta ženska spoznava svoje hudo delo, torej za oba velja.“

Nato je bila razsodba izrečena. Ženski se je glasila na prognanstvo, ker je obstala, Pretekstatu pa na smrt in če je bila prve razsodba samo umišljena, ki se ni imela izvršiti, bila je drugega zaresna, ki se je morala spolniti.

Med tem časom bila je tudi Flavija za-

za to, kako bi se v znotranjih deželah utrdili in zanemarjeno, pa silno obubožano ljudstvo povzdignili in osrečili. Ali ital. pokrajine nikakor ne uživajo toliko upane sreče, ker voditelji in demagogi italijanskega ljudstva ne mislijo in ne delajo drugega, kakor to, da v eno mer naznanjajo in naglašajo sveto vojsko proti Avstriji in proti „Tedeschi“ (avstrijskim Nemcem).

Nekdanje lombardsko-beneško kraljestvo je tudi v sedanji dobi delaven vulkan, ki bruha svojo ogujeno lavo proti bližnjemu, da si močnejšemu in vendar vedno mirnemu sosеду.

Šola, urad, javni shodi, umetnija in obrtnija, vse tekmuje v tem, da bi v ljudstvu ne ugasnilo staro sovraštvo, vse tekmuje v tem, kako bi se netil in vzdržal „inestinguibil odio“ proti Avstriji tudi v sedanjem zarodu.

Opravičeno gotovo ni, da so takoj po združenju v vsaki vasici in na vsakem tržišču postavljali vsakovrstnih spomenikov in spomeniskih plošč, samo zato, da „bi sovraštvo proti avstrijskemu gospodarstvu ne ugasnilo.“ Taki spomeniki, na katerih navadno bereš napis „Ai martiri della patria“ (mučenikom domovinskim), se nahajajo po vsej Italiji v tolikem številu, da bi jim ne vedel povoda, tudi ko bi se rodili na Laškem sami in edini veliki junaki; ali pomisliti nam je, da so se taki neštevilni spomeniki postavljali večinoma prvi hip po „doseženi“ prostosti, torej še v plamteči strasti in v neizrečnem veselju, ki se je Lahov oni čas prek in prek polastila.

Vse drugače pa je soditi razmere in početje Italijanov v sedanji dobi, ko se Avstrijanci mečejo v blato tudi sedaj, in sicer dan za dnevom, ker priliko zató zasledé vsak dan!

Na vrsti so namreč, ker je toliko „mučnikov“ v češčenje posvečenih, zaporedoma tolike in tolike obletnice, od kar je bil ta ali oni veliki izdajalec na smrt obsojen od avstrijske vlade, ali pa se morajo praznovati dnevi, ki ljudstvo spominjajo na to in ono ustajo, na slavne (?) boje in dobljene (sic!) zmage.

In glej! časnikarski listi prinašajo cele strani dolge spomenice, spodbude in napomine, ki napravljajo in vzgrevajo srca za spodobno in vredno praznovanje. Ko napoči veseli dan, se ljudstvo shaja in stega v dolgih sprevedih, venci se pokladajo na spomenike, siloviti demagogi pa proslavljajo domače mučence v

dolgih govorih — kako se boža in slavi uboga Avstrija — laže je misliti, nego zvesto naslikati.

Kaj delajo pa umetniki? Nič drugega ne, kakor da nam predstavljajo podobe, slike in kipe z napisi: „Episode iz let 1848, 1859, 1866“. Na teh umetniških delih vidiš povsod Avstrijanca kot — zatiralca, obešalca, strahopetnika; kajti kolikor bolj je „umetno“ delo šušmarsko, toliko bolj je treba občinstvo vabiti s takimi črnilnimi pomočki!

Ako pa niso umetniki in kruhoborci te vrste izbirčni v pomočkih za svoja dela in za svoje namere, pričakoval bi trezen človek po pravici, da se oglašajo z drugim glasom pa vsaj možjé, ki se pečajo z zaresnimi predmeti, in ki se gibljejo v najvišjih krogih.

Po naključju je prišlo tudi v moje roke pesniško delo F. Cavalotti-ja, delo, v katerem tu na Primorskem že znani poslanec italijanskega parlamenta, avstrijsko armado časti s najljubeznjivišimi priimki: poleg drugih sorodnih naslovov prideva naši vojski tudi ime — „i lupi di Croazia“ (volkovi hrvaški).

Ko prebiram ta srčna čuvstva ital. pesnika, ljudskega parlamentarnega zastopnika, pride mi pred oči drug list. V tem listu se nahaja popis, kako so delavci obhajali praznik, kterege so se udeležili tudi po zastopnikih iz Trsta. V tem popisu je tudi mesto, kjer govornik vstane in milo, pa glasno vzdihne in zaječi, „da se nahaja Trst še pod Avstrijo“, in napije bližnji bodočnosti, ko se izpolni upanje vseh Italijanov.

Prašali bi, do kam jo bodo pritirali, ako je slišati na vsakem demokratičnem shodu, in je tudi brati na vabilih, po zidovih nabitih, povsod začetne stavke in besede: Le aspirazioni del' Italia, non ancora compiuta (zahteve Italije, ne še do celega dopolnjene.)

Ako na dalje preišljujemo denarstveno položenje posamičnih ital. pokrajin, potem hudo zmoto v mnogostranskih nadah, uboštvo, ki se veča in širi v vedno večje kroge, majhno mero dinastičnega čuvstva v obče, divje razsajanje ljudskih zapeljivcev ali demagogov, ako je očitna skrivnost, da svetovalci ital. krone ne gledajo samo z radostjo na početja irredentovcev v avstrijskih pokrajinah, ampak jih še celó

podpirajo z odprto mošnjo; ako se ozremo na to na obnašanje Menotti Garibaldija, ki je ondan nabiral na tisoče prostovoljcev na lastno roko, in ako pri tem poštujemo bojzljivost in onemoglost od vladne strani, in da se v isti vladi nabajajo ministri, ki so imenovani kohorti ali četi prepevali hvalne himne, v tem ko od druge strani Menotti v svojih fantastičnih dnevnih ukazih kralja in vlado kar tako — prezira: ako vse te prikazni pretehtujemo, smo prisiljeni sklepati, da se v Italiji mora nekaj skahati, in da erupcija na znotraj ali na zunaj ne more biti daleč več.

Ako pa so razmere na Italijanskem take, ako so reči dozorele že do tolike mere, potem mora vsak Avstrijec poštenjak zaklicati: Ali ni sramotno, ali ni hudó poniževalno, da se naši judovski, brezdomovinski časniki, potegujejo za prijateljstvo Italijansko!

Ali Italijani so prepošteni, in ne prekrivajo svojih zahtev ali aspiracij. Oni naravnost odgovarjajo judovskim prošnjakom na Dunaji: Dajte nam Gorico, Trst, Trident itd., v isti obsežnosti, kakor je razviditi iz onih geografskih naših kart, katerim ste 1873 na dunajski svetovni razstavi odločili premije, potem in samo potem se hočemo pogajati za Vaše prijateljstvo, nasprotno, približevanje ni mogoče.

Dà, politiko, kakoršno razpravljajo dunajski časnikarji, označujejo Italijani kot politiko glumačev ali sleparjev, in Avstrija naj bo zagotovljena, da Italijani ne odstopijo od svojih namer, in oni komaj čakajo na priliko, da bi se Avstrija od drugih sovražnikov napadla, da bi nas potem kar zgrabila, tudi ko bi bila prej v zvezi z Avstrijo, in Italija z nepotrpežljivostjo čaka, da bi se s katero koli drugo državo združila, vsaj za toliko časa, da bi mogla v taki zvezi napasti in vzeti avstrijske „še nerešene“ pokrajine.

Razvidno je po vsem tem, od kod preti najbolj primorskim Slovanom huda nevihta. Gorjé nam, ako se spolnijo sanje in nakane ital. stranke, ki ima na svojem programu primorske dežele.

Slovenski Rezijanci, ktere je izročila nemila osoda ital. grabljam, izgubljeni so Slovanstvu na veke, in enako naglo in neusmiljeno bi potujčili Italijani v šoli, v uradu, v vojakih in tudi na leci z vsemi pomočki tudi Slovence in Hrvate v avstrijskem Primorju.

slišana. Tudi ona je bila zatožena in obsojena. Kaj ne stori samovoljnost in obrekovanje!

Dolžena in ulčena, da je zaničevala ukaze cesarjev, da je podpirala upornost zoper njih veleve, da je zasramovala postave o zakonu, da je moženje pristudovala, bila je obsojena k največji in najhujši kazni, ki bi mogla kristjansko dušo zadeti, namreč h kazni, da bode pri javnih igrab, ki so se ljudstvu v gledališču napravljale, časti oropana.

Te igre so se bile raznesle iz Rima po vsej državi. Take navade so zapuščali rimljanski polki za sabo in ti običaji zmagalcev so usilili zmagancem svojo omikanost. Galija in Španija imele sta svoje amfiteatre, s katerimi je bila njih premaganost zapečatená. Rim, v svojem ravnanju tako preudarjen, je dobro vedel, da upliv orožja ne traja dolgo, če ga navade ne krepijo. Le prelahko mu je bilo v podvrženih okrajinah uvesti okus takih krvavih iger, katerih oslabeledo nadaljevanje je še sedaj bikoborstvo v Španiji in ktere so se iz Galije, Britanije in celo Italije le na toliko poizgubile, da bi se ondukaj čudovito lahko zopet prikazale, če bi pokvarnost in spridenost te še malo dalje šla.

Kartaga je bila brez dvojja tisto mesto na afriških obalah, ki je najbolj norelo za takimi igrabi, kajti že ob punskih vojskah je strahovita spačenost pospeševala udomačenje rimljanske nebrzdanosti.

Ravno zarad tega si je pridobil Sisini j veliko priljubljenost, ker jih je pospeševal. Drhalje ljudstvo, če je imelo kruha, je toliko močnejše kričalo: circenses, iger!

O rimljanskih cesarjih bila so borišča numidskega mesta pogosto pojena s kristjansko krvjo. Za časa arijanskih cesarjev so se ondi obsodbe izvrševale ali pa so bili na sramotne kazni obsojeni vsem na ogled postavljeni. Pestoborci in mečborci so se časi še skazovali in kterikrat, posebno pod takimi poglavarji, kakor je bil Sisini j, so bile kristjanske žrtve metane zverem, da so zabavali se lenivi pohajalci.

Res je, da so cesarski ukazi prepovedovali te strašne načine javnih iger, toda navada ljudstva se je prepovedim ognila in še velikrat igre obhajala. Sisini j je bil izmed tistih, ki se je najmanj plašil cesarskih postav, on ki se je opiral na veseljaško drhal, ktero je kermil s svojimi ropi in pleni in ktero je v svojih gledalščih razveseljeval. Preden bi ga

bile postave dosegle, bil bi jim nasproti postavil tiste izmečke ljudi, ktere je vselej z velikim trudom v mejah držati in ki so pri vseh prevratih najprvi pri roki.

Dvojna obsodba Pretekstata in Flavije, ki se je zgodila po sili in krivici, bila je drugi dan nabita ne vseh javnih prostorih in vogalih cesta. Občinstvo je bilo vabljeno, naj bode pričujoče, ko se bode obsodba izvrševala, kar se je imelo zgoditi čez štiri dni.

Med tem časom se je sploh govorilo o tej stvari po vsem mestu in poglavarski biriči pripomogli so po svoje, da so ljudstvo zoper obsojenca dražili. „Kristjani so“, djalo se je in pogani, ki so jim vse nesreče pripisovali, so se radovali. „Nikejci so“ in arijanci so poskakovali. „Tujci so“ in domačini so bili zadovoljni. Pa obsojenca sta bila še mlada in ta okolnost je radovednost ljudstva jako mikala. Kajti mladost in onečastenje, mladost in smrt, to so nasprotja, ki imajo zmerom in povsod pravice, da goje domišljijo in vzburjenost množe.

Sicer se pa ni vedelo, v kaki dotiki da sta med sabo. Poglavar je bil te misli, da ni primerno odkrivati vzorne vezi, ki je obstajala

Ako pomislimo, da smo dozdej v svetovni zgodovini brez pomena životarili, bi bil pač žalosten tak pogin!

Ali ni torej skrajni čas, da skrbimo za otete naše narodnosti! Kakor Slovenci o obče, vidijo tudi slovanski Primorjani svoje zavetje, svojo rešitev edino v veliki avstrijski domovini. Slovenci so se vedno zatekali pod peroti dvo-glavnega avstrijskega orla.

In tudi zdaj zdramimo, zbudimo se; kličimo v vseh stanovih na pomoč, odprimo vladi oči, da se Slovanstvo na Primorskem ne bo pritiskalo dalje ali počenjalo ž njim kot z ne-vrednim plemenom, ki ne zasluži boljše osode od sužnjih in divjih rodov. Poleg čuta dina-stičnega, ki je visoko v nas razvit, naj nas ogreva in prešinja čut domovinski. Naprav-ljajmo se, oborožujmo se s hrabrostjo, da bomo ob času naskokov in hude nevarnosti pogumno stali na straži in enako hrabrim Tirolcem zavračali in krepko odbijali južnega sovraga, ki ne bo miroval, dokler ne doseže ali svojih namenov ali pa se hudo ne opeče. In da se opeče, naj bo skrb v prvi vrsti ojačenih slo-vanskih sinov ob obalah Adrije!

Posvečevanje nedelj in praznikov.

Delavci v Usti nad Labo podali so, kakor poroča „Čeh“ prošnjo do državnega zbora, naj doseže po postavi, da bode nedelja dan počitku veljaku a tudi težaku. Zahtevajo pa to iz dveh vzrokov in sicer: 1) to je njih človeška pravica, ker delavci niso stroji, marveč ljudje razumni misleči in čuteči; in 2) ker je to njih pravica ktero imajo kakor kristijani. Izrejenim in odgojenim v resnicah krščanske vere vedno pred očmi zapoved: Posvečuj dan Gospodov!

Res stvarna in potrebna prošnja na pravem mestu! O svojem času omenjale so no-vine dunajske, da je med predlogi, ktere ho-čejo podati konservativni poslanci državnemu zboru, tudi osnova zakona, po katerem bi bilo po primernem načinu omejeno prisiljeno de-lanje ob nedeljah in praznikih. Vže iz tega lahko sklepamo, da bode ta predlog le bolj obrnjen proti javnemu prisiljenemu delovanju po tovarnah, na ulicah in drugod; ne bode toraj doseglo se vse, kar bi bilo potrebno, da bode nedelja zopet v pravem pomenu dan go-

spodov. Toda tudi tukaj velja; „boljše je ne-kaj, nego nič“. Reči moramo, da je to prvi korak k odstranjenju obstoječega skrunjevanja nedelj in praznikov. Posebno se [v tem odli-kujejo velika mesta, ktera morda res mislijo, da imajo neko posebno prednost za skrunje-vanje praznikov. Nič nenavadnega ni, videti trope delavcev po velikih mestih o dnevih Gospodovih. Žalibog, da se ta grda prikazen vgojezduje vže tudi po manjših mestih in da sega včasih celo na kmete.

Blagodarni vpliv bode imel predlog za-kona o posvečevanju praznikov posebno po velikih kupčijskih mestih, kjer v nedeljah na vse jutro zgodaj hité mnogoštevilni delavci v tovarne; nekterim prišla je vže nedelja čisto iz spomina. Drugi kteri bi radi šli k sv. maši in pridigi, morajo iti v tovarno, ker sicer izgubé službo, ako tudi v nedeljo vsaj dopoludne. Še celo kmečke tožnike kličejo po sodnijah ta dan v razgovor; za vzrok pa navajajo, da ima kmet ta dan najlepšo priložnost. Vsaj menda poklicani ostane tudi v nedeljo kristijan, in če beremo skoro v vsakem židovskem ko-ledarji, da „židje ne smejo biti klicani v dneih svojih praznikov“, moramo vsaj z jednako pravo to zahtevati tudi pri katoličanu.

Ni čuda pri takem ravnanju, da to zelo slabo vpliva na širše vrste prebivalstva. Ro-kodelec posnema tovarnika, kmet pa meščana.

Potreba je toraj in sveta dolžnost zakono-dajalnih zborov, da si ta predmet hitro in temeljito ogledajo, ter o njem sklenejo primeren zakon. V mnogem obziru odvisna je od tega sreča in poštenje posameznih družin, in dru-žine so podloga državi. Dajte nam nazaj ne-delje in praznike, in mi hočemo nesrečno, si-romašno in bedno ljudstvo nagibati zopet k pravi sreči.

Kar so tu storili, posnemajo po mnogih krajih ter anujejo enake prošnje do državnega zbora zaupajoči, da ne bo brez uspeha, ker je vlada sama pripravila neki tudi predlog o tej stvari. Reč sega res do živega. Po Českem, po Nemškem, po Laškem itd. delajo in tovo-rijo o praznikih brez razločka doma in na polji kakor ob delavnikih. In vendar si nič ne opomorejo. Božja kazen spremljuje brez-božneže. Začutili so to celó taki, katerim po-božnost ni preveč v kri vraščena. — Pri nas

med njima. Saj se mu je bati bilo, da se splete govorica, ki bi jima sočutje ljudstva naklonila in kaj pogubno bilo bi za-nj, ako bi mu žrtvi preotelo.

Takemu razvijanju stvari hotel je v okom priti na vsak način in zatorej si dal ostro na-logo, da hrani in čuva skrivnost, katera bi ljudstvo lahko prebudila, da praša po vzrokih takega ravnanja.

XVII.

Circenses!

Cirtina vrata so komaj propuščala mno-žino ljudstva, ki je vrelo na vse zgodaj dolo-čenega dne k amfiteatru megarskega pred-mestja, da vidi obglavljenje Pretkestata in kaz-novanje Flavije; kajti obojno pozorišče tega krvavega dejanja bilo je eno poleg drugega.

Še ni pretekla ena ura, bile so že vse stopnice v tekališču preplavljene z raznovrstnim, nesposajenim in hrumečim ljudom, ki se je suval, potiskal in sem ter tje majal, kakor se valoviči klasovje, kadar ga veter ziblje ali vretrevo deževje.

Da si kratijo čas, pošiljavali so si, kakor se v takih hrupnih zbirališčih rado godi, od vrste do vrste žvenkavo čeljustenje in vsa-koršne šale, ki pa nikakor niso bile atični oso-

ljene. Ometavali so se z grdivnimi priitki, zasramovanjem in zdetimi imeni. Nalaš so za-menjavali vlačuge z gospemi. Manj vajene oči bi se bile res lahko motile. Marsikaka zape-ljivka je igrala gospo ta pa laskavko. Bilo je nepopisno gomzenje. Ljudnost je bila prav mnogovrstna; Feničani, Libčani, Nubčani, Mav-ritanci, Greci, Lusitanci, Ligurci, Egipčani, Rimci, Numidčani in Negri, svobodni možaki, sužniki in najetniki.

Eni so si igrali s kockami, drugi so drom-ljali, naklepali, grozno kričali; drugi so si igrali s papigami ali opicami, ktere so imeli na ramah pod solnčniki. Drugi so jedli sadje, meso, medene potice ali pa so praznili polne vinske mehove, ki so šli iz rok v roke. Polne čaše te omotne pijače šle so na okoli in po-sodice blagodišavne vode.

Sloka, zdrapana, umazana in od mrčesov zjedena drhalščina polnila je zgoraje sedeže do podreti. Podlost nje govorjenja in pačenja nima prilike. Cel slovar predmestne tatovščine bil bi težko zadostoval. Vsak nov gledalec pozdravljen je bil o prihodu z najčudnišimi pri-lastili, ki so nam še dandanes nerazvozljiva, ki so bila pa vendar vzeta iz tedanjega živ-ljenja.

(Dalje prih.)

na Kranjskem, ali posebej v Ljubljani, ni še celó tako hudo, vendar je razvad vže dokaj, in ako se sproti ne bodo poštene katoličani ustavljali tej napaki, utegne se vdomačiti in pripraviti v navado. Zgled vleče. Sosed vidi soseda prodajati in nekaj vtržiti, pa ga je skomina po dobičku. Vendar v sedanjem času in v naših krajih je vzajemnost tako lahka in živa, da te nesnage ni treba. — Največ naj delajo v ta namen duhovni pastirji v okolici, da ljudem odsvetujejo kupovati eb nedeljah po mestih. Kteri ta dan imajo odprte štacune, pač niso vredni, da bi se ob delavnikih pri njih kupovalo. Pogostoma so viditi delavke v tobakarni, da kupujejo ob nedeljah, kakor bi o delavnikih ne utegnile. V pridigah in krščanskih naukah naj se svariyo katoličani pogostoma pred temi pregrehami. Kaže naj se, kako v tem sramotijo katoličane celo judje in turki in nekatoličani po Angleškem in po Ameriki. — Posebej pa je svetovati, naj se katoliška družba za Kranjsko o tej priliki tudi oglasi ter naj pošlje lastno prošnje pismo na državni zbor v ta namen, da se pre-pové po postavi delati o dneih Gospodovih, in naj se z zedinjenimi močmi — cerkvenimi in državnimi — odvrtačuje mnogotero pohujšanje, ktero kakor huda povodenj protf vže tudi slovenskim katoliškim mestom. Naj ta klic ne bode glas vpijočega v puščavi in

Da so hudobneži srečni, temu nikar se ne čudi; Morebiti pozná, al' pride jim kazen gotova.

Politični pregled.

V Ljubljani 17. oktobra.

Avstrijske dežele.

Nj. veličanstvo naš cesar je izročil vod-stvo in uradni zastop zunajnega ministerstva ogerskemu ministru Slaviju. Faktično vod-stvo pa ima Madjar Kallay. Kdo bo končno imenovan za zunajnega ministra, se še ne vé, „Politik“ zatrjuje, da pride Madjar Kalnoki. Na vsak način bomo Madjara dobili. Kakor videti, imajo Madjari prvo besedo v Avstriji.

Zviti lisjak Herbst je zopet enkrat Čeha opeharil. V Českem deželnem zboru so bili namreč tako Čehi, kakor Nemci nasprot-niki vladnega predloga, po katerem bi se sa-mouprava občin okrajšala. V tem smislu so ho-teli tudi skupno glasovati, pa brez vsake po-litične debate. Čehi so mislili, da res ne bo prepira; ko je pa prišel Herbst kot poročeval-c, začel je hudo na vlado zabavljati in stvar tako sukaj, kakor bi Čehi in Nemci eno-glasno obsodili vlado. Temu je bilo težko odgovoriti, ker za poročevalcem nihče ne sme več govoriti. Vendar se je Rieger oglašil k osebnim opazki in rekel, da Čehi s tem glasovanjem nečejo ministerstvu nezaupnice dati in da z razlogi niso zadovoljni, kakor jih je naštel dr. Herbst.

Nepričakovana novica je prišla iz Brna. Cesarski namestnik baron Korb je nanagloma vmrl. Bil je navzoč v gledišči pri igri „on neče umreti“, padel je v omedlevice in ni se več zavedel. Vmrl je v malih minutah potem, V kratkem času je to drugi cesarski namest-nik na Moravskem, ki vmerje hitre smrti, kajti tudi nam Slovincem dobro znani namestnik Kallina je hitro potem vmrl, ko je bil iz Ljubljane na Moravsko odšel. Vprašanje, kdo postane njegov naslednik, je zelo važno, ker se bo iz tega videlo, koliko dobre volje da ima vlada, da postreže Slovanom. Moravska je slovanska dežela, Nemcev je komaj ena četrtinka, pa še ti so le priseljenci in prisiljenci, to je posiljeni Nemci, ali pa taki, ki so se

slučajno na slovanskj Moravi naselili. Vendar imajo — hvala krivičnemu volilnemu redu — Nemci večino v deželnem zboru, v državnem zastopu in povsod v deželi, oni so gospodarji. To krivično stanje mora prej ko slej nehati, ker so moravski nemškutarji strašno brezobzirni, ter nastavljajo v deželne službe uradnike, ki niti deželnega jezika zmožni niso. Sedajna vlada je takoj sprevidela, da je na Moravskem nekaj narobe, zato je poklicala v deželo kot namestnika Kallino, ki je bil rojen Čeh. Po njegovi nenadni smrti ni bilo druge bolj pripravne osebe, ko baron Korb, ki se je kazal še dosti pravičnega na vse strani. Upati je, da tudi sedaj ne bo vlada kakega nemškutarja na to važno mesto postavila.

Železnični odsek **kranjskega** deželnega zbora je sklenil predlagati, naj se odpošlje prošnja vladi in državnemu zboru, da se naredi železna cesta iz Trsta v Loko in iz Ljubljane v Karlovec. Le trkajmo, enkrat bomo že kaj pritrkali.

Vnanje države.

Iz Londona se poroča važna novica, da je **angleška** vlada pustila prijeti in zapreti **Parnella**, voditelja irskega naroda, ker je on ljudstvo spodbujal, naj se še dalje upira in naj se ne zadovolji s pridobitvami, ki jih daje nova Gladstonova irska postava. Vsled tega, ker je priljubljeni voditelj Parnell zaprt, narašča nezadovoljnost Ircev, in bati se je, da bukne na zelenem otoku ustaja.

Pravili so, da je bil **Gambetta** zadnje dni pri Bizmarku v Varzinu. Ta vest pa je malo verjetna. Judovski listi se lažejo, kakor bi pes tekeli.

Nedavno je bil pri Grevyju, predsedniku francoske republike, **rumunski** polkovnik Pilat, ki se je nekdanj vojskoval na strani Francozov zoper Pruse. Izrekel je rumunske simpatije za Francoze in pohvalil napredek francoske armade. Ob enem sta se menila o Donavi in Rumunec je pritrđil Grevyju, da Donava ne sme postati nikdar nemška reka.

Vest, da se snide naš cesar z **ruskim** cesarjem, se še vedno ponavlja in zatrjuje. Dan in kraj shoda še ni znan. Nek lašk list pa je prinesel novico, da se podá naš cesar čez zimo v Nizzo in da se tam snide z laškim kraljem.

Srbski naprednjaki so si ustanovili lasten list „Nezavisimost“.

Izvirni dopisi.

Iz Kamnika, 16. okt. (Kamniške šole.) Nemškutarska večina deželnega zbora je toraj sklenila, kar je že davno nameravala in kar je bila že od nekdanj srčna želja Pirkerjev, Linhartov, Gariboldijev in takih ljudi. Ti moške so vstrajni v boju zoper duhovstvo, vstrajni v dosezanji svojih koristi. Pazljivi bralci se bodo spominjali, kako se je začelo v dunajskih časopisih zabavljanje na novomeško gimnazijo, ko so jo vodili še o. frančiškani. Očitalo se jim je, da nemajo izpitov, da slabo podučujejo, da so panslavisti itd. Nekteri so hoteli tako natanko vedeti, od kod so ti dopisi prihajali, da so kar s prstom nanje kazali, — šlo jim ni za družega, ko da si pridobé tiste profesorske službe za svoje privržence. To vedno dreganje in zabavljanje ni ostalo brez uspeha, novomeška gimnazija se je res vzela o. frančiškanom, le trije izpitani profesorji tega reda so še ostali — zavoj lepšega menda, da bi ljudstvo preveč ne godrnjalo. In kak dobiček ima država ali dežela od tega? Da mora posvetne profesorje drago plačevati med tem ko

so frančiškani skoraj zastoj podučevali, da je prostor narejen za tujce, ki nas in našo deželo sovražijo ter nemškutarijo podpirajo, med tem ko so bili o frančiškani vsigdar narodni.

Ko je bila pridobljena novomeška gimnazija, lotili so se kamniških ljudskih šol, ker tudi tam podučujejo o. frančiškani. Videli smo, kako je Vestenekov deželni zbor hitel, o. frančiškane v Kamniku iz šole vreči, akoravno jih je toplo zagovarjal deželni predsednik sam, so jih branili narodni poslanci dr. Poklukar, dr. Zarnik in Svetec, akoravno jih zagovarja občno mnenje v naši deželi.

Ni dvoma, da se bodo prihodnje leto lotili še novomeških ljudskih šol in tako priljubljenim o. frančiškanom iztrgali zadnjo šolo iz rok.

Med vsemi redovniki so na Slovenskem frančiškani od nekdanj najbolj priljubljeni. Akoravno sami reveži, delijo z revnim narodom svoj kos kruha, pri vratih samostana se ne odžene noben siromak. Kot oznanovalci evangelija in kot spovedniki so na dobrem glasu in ljudstvu priljubljeni. Od nekdanj pa so se odlikovali tudi kot učitelji mladine. Tako so postali frančiškani na Slovenskem nek domač red, in našemu narodu bi nekaj manjkalo, ko bi frančiškanov več ne imel. Ni nam treba dostavljati, da se v frančiškanski red sprejemljejo skor sami domačini in da so vsled tega tudi vsi narodni, ter ostanejo zvesti do smrti. Tudi precejšno število slovenskih pisateljev je iz tega reda.

Kakor Nemci posebno benediktince v čisljih imajo, tako da si benediktincev celo judovski listi ne upajo napadati, ker se smatrajo benediktinci kot nek izključno nemški red, tako so tudi frančiškani Slovencev posebno priljubljeni, in mislimo, da ga ui pravega narodnjaka, če bi bil sicer tudi liberalen, da bi frančiškane sovražil. Saj ti gospodje nikomur nič žalega ne prizadenejo, nasprotno pa se poženejo za naš narod pri vsaki priliki. Bramba našh frančiškanov je toraj občeslovenska reč. Saj jih je branil tudi dr. Zarnik, ki se šteje med bolj liberalne Slovence, to je dokaz, da tudi on priznava o. frančiškane kot vrle in narodne redovnike.

Kar bodo nemškutarji v dveh letih svojega vladanja frančiškanom žalega storili, to se pozneje lahko popravi, kadar dobimo mi večino, in zdi se nam, da je naša dolžnost, da se potegnemo za naše prijatelje. Naj sledi besedi tudi dejanje!

Domače novice.

V Ljubljani, 18. oktobra.

(Visokočast. gosp. škof. Janez Vertin) ki je došel iz Amerike, mudil se je en par dni v Ljubljani. Njegova škofija leži ob Mihiganu v državi Minesota. On ima 26 misijonarjev pod seboj. Vrtin je rojen Slovenec iz Črnomlja.

(Pogreb stotnika Pakiča.) V nedeljo so pokopali občeprijubljenega stotnika Franc Pakiča. Pogreba so se vdeležili častniki, župan in mnogo družega občinstva.

(Cerkvena glasba.) Ravnokar je na svitlo prišlo v Blaznikovi tiskarni: „Tantum ergo ad IV voces inaequales composuit et collegit P. Angelicus Hribar O. S. F. Zloženi so v prav lahkem ter cerkvenem slogu. Nahaja se v njih veliko melodije pa tudi bogate harmonije; ozir je imel g. skladatelj na cerkve po Slovenskem, pa tudi na pevce, ker je namesto polovičnih not rajši četrtinke pisal itd. kar nekatere moti, da prepočasi pojeje. Tudi niso

visoko postavljeni, najviši ton je fis. Zunajns oblika je jako lepa. Dobivajo se v Blaznikovi tiskarni. Cena je 70 kr. po pošti 2 kr. več. Čisti dohodek je namenjen študentski kuhnji.

(Ozir) pred kratkim izdane „Zbirke slovenskih mašnih pesni v čast slovanskima apostoloma sv. Cirilu in Metodu“ naj bo omenjeno, da so tudi vsi napevi cerkveni in melodijozni in da je čisti dohodek namenjen deškemu zavetišu (Knabenasy) pod nadzorstvom preč. g. Dr. Gogale. Namen g. skladatelja je: povzdga in pospešek katoliške cerkvene glasbe v smislu ter duhu svete cerkve, na podlagi cerkvenih določb, ukazov in podpiranje revežev. Kdo pa so večji reveži, kakor g. Jeranovi študentje, katerih je že zdaj 50, in otročiči brez očeta in matere? za ktere zdaj preč g. Dr. Gogala tolikanj skrbi.

Ta zbirka velja 1 gl. 50 po pošti 5 kr. več. Dobivajo se tudi v Blaznikovi tiskarni.

Razne reči.

— Čebelni tat je bila včasih tako zaničljiva beseda, da naj večji zanikržež bi je ne bil hotel mirno prenašati. A zdaj postane sčasoma kar domača, vsakdanja — slabost! Poročali smo, ko je bil nedavno tat v g. Souvanov vrt prišel ter panj odnesel. Méi mu je gotovo dobro dišal, ker prišel je kmalo potem v drugič ter spet euega naj boljših panjev odnesel. Pa ker so čebele letos malo nanesele, mu je méi kmalo pošel in prišel preteklo petkonoč ter naj boljši panj izbral ga zamašil ter mislil odnesti. Srečno naključje ga je tega dela rešilo. Najde namreč ključ, odpré čebelnjak ter najde nekaj funtov čistega pitanca. S tem se prav poživí, tako da je pozabil na primašéu panj in ga na strani pustil. Osvojil si je pa vse medene ostanke v loncu kakih osem funtov. In ker je mastne roke imel, se ga je prijel tudi en telovnik, dve suknji, hlače, brisača in še nekaj malenkost, od katerih je sodil, da so ljudem na poti ali saj odveč in nepotrebne. Razmetal je tudi vse železje in čebelarsko orodje, ker je po sebi sodil, da pravi čebelar tega ne potrebuje. Koliko časa mu bode to zadostovalo in kdaj spet pride, se vé da tega ne vemo. Nekaj mu pa vendar dobrovoljno povemo, to namreč, da naj bolj zvit ptiček se v zanjke vjame, če le predolgo okoli njih hodi.

Telegrafične denarne cene 15. oktobra.

Papirna renta 76 75 — Sreberna renta 77 95 — Zlata renta 94 46 — 1860letno državno posojilo 133 — Bankine akcije 833 — Kreditne akcije 362. — London 117. — — — Cen. kr. oskini 5.60. — 20-frankov 9.36

Dober kup ure.

Jaz pošiljam ure proti poštnemu povzetju, iz če komu ura ni všeč, dam mu denar nazaj, toraj kupovalec ni v nobeni nevarnosti.

1 cilindur-ura iz srebrnega nikla z verižico, prej 12 gl., zdaj 5 gl. 25 kr.

1 anker-ura iz srebernega nikla z verižico, prej 10 gl., zdaj 7 gl. 25 kr.

1 srebrna patent. anker-ura poprej 25 gl. zdaj 11 gl. 25 kr.

Zlate urice za gospe, prej 40 gl., zdaj 20 gl., z verižico za na vrat. (11)

Zlate remontoir-ure, prej 100 gl., zdaj 40 gl.

Na pet let dobri stojimo.

Ph. Fromm, urar.

(Uhrenfabrikant, Rothenthurmstrasse gegenüber der Wollzeile Wien.)

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani